

CSENDŐRSÉGI LAPOK

Szerkeszti és kiadja a M. kir. Csendőrségi Zsebkönyv szerkesztő-bizottsága.

ELŐFIZETESI ÁRA: Félévre — 6 korona.
Egész évre 12 korona. Negyedévre 3 korona.

Megjelenik
minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, IV. Egyetem-utca 4 sz.

Néhány komoly szó a járásőrmesterekhez és járásőrmesterjelöltekhez.

Irta: *Virág László* csendőrszázados.

Alig néhány éve csak annak, hogy az intéző köröknek gondoskodása úgy a közbiztonsági szolgálat, mint a csendőr altiszti kar érdekében rendszeresítette a járásőrmesteri állásokat azon célból, hogy miután az új bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvény-cikk értelmében ennek életbeléptetésétől fogva csendőrtisztek nyomozó cselekményeket nem teljesíthetnek, — a nagyobb fontosságú s bonyolultabb közbiztonsági zavarok esetében szélesebb mederben és nagyobb körültekintéssel foganatosítandó nyomozások lebonyolítása akadályokba ne ütközhessek, illetve, hogy az idézett törvény hallgatolagos intézkedése által származott ür betöltések és a közbiztonsági szolgálat kezelése, irányítása az ezen szolgálatban bő tapasztalatokkal bíró, szakképzett csendőr altisztekre ruháztassék.

Ha figyelembe vesszük azt, hogy a csendőr járásőrmesterek teendőit és hatáskörét szabályzó Cs-18. utasítás mily magasfokú képzettséget és képességet kíván az ezen állásra kizemelt, vagy már kinevezett altisztektől, azonnal homlokterbe lép azon kérdés, hogy a járásőrmesteri kar jelenlegi kiegészítési rendszere megfelelő-e és meddig; a fokozatos előléptetési rendszer a mai formájában megmaradhat-e, kiválóan alkalmas, iskolázott, ambítiós altiszteknek soronkülvül előléptetése, — hogy a vezető szerepbe több lüktető erő vitessék be — nem volna-e behozandó illetve bizonyos megszorítások, iskolai kiegészítés (qualificatio) való kötés nem szükséges-e?

Bár ezen kérdések, — ismerve a fontos hivatást, melyet járásőrmestereinknek betölteni kell, — igen is előtérben állanak, még sem lehet állítani azt, mintha a jelenleg divó kiegészítési rendszer az eredményeket illetőleg sikertelen volna, a kitzított célt nem szolgálhatná, mert az általános műveltségnek, szakképzettségnek megszerzése az elemi tanulmányok u. m. helyesírás, fogalmazás, számolás, legalább egy nyelvnek nyelvtani ismeretei, földrajz, hazai történelem, s főleg a vallásérkösi tanok közepes ismeretei alapján bárkinek is sikerülhet, és ezek szilárd alapot képezhetnek arra, hogy kellő akaratérő s az önképzésre való kitartó törekvés mellett, közepes szellemi képességű egyén is elérje azon szellemi- és szakképzettséget, melyet ezen fontos állás megkövetel.

Bár, végeredményben véve azon javadalmazást, melyre járásőrmestereinknek ezen állásra való kinevezésük által igényük van, — biztosra vehető, hogy bizonyos kisebb qualificatioval bíró egyének szép számban törekedtek volna ezen állások elnyerésére, mert az állami és törvényhatósági szolgálatban is csak több évi sikeres működés biztosítja, hogy ily képesítésű egyének évi 1440 korona javadalmazást elérhessenek, a mely idők multával 1800 koronáig emelkedhetik, — mégis az intéző körök, bízva érdemes altiszti karunkban, s honorálva azon érdemeket, melyeket régebbi altiszteink a bizottsági testületnek országszerte közkedvelté, életképessé tétele által elvitáztatlanul szereztek, de egyttal czélozva azt is, hogy ezen régebbi altisztek anyagi helyzete úgy a tényleges szolgálatban, mint nyugdíjazásuk esetén is javíttassék, a fennebb érintett elvek szem előtt tartásával a járásőrmesteri rendfokozatba első sorban és kivétel nélkül a csendőrségi szolgálatban igen számos évek óta sikeresen működő, érdemes altiszteket nevezék ki.

A számítás az volt, hogy a szervezés első, tehát bizonyosan átmeneti folyamatában a kinevezettek, ha nem is mindnyájan, de a legnagyobb részben, szakképzettségük, megbízhatóságuk és önálló gondolkodásuk révén följé fognak tudni emelkedni azon szűkebb legénységi körnek, mely fölött a vezetőserepet úgy szolgálati, mint szolgálaton kívüli, tehát társadalmi tekintetben is gyakorolni hivatottak.

Ámde, — s ezen fejtegetésnek czélja az, hogy a jelentéző félszeregekre a figyelem felhívásak — mint mindenben, úgy ebben is, a kezdet nehézségein alig túlesve, tapasztalni lehet, hogy ezen új intézménynek igen sok fattyúhajtása van, s így gondos nyesegetésre, folytonos ápolásra szorul, mert enek hiányában — mint a gondozatlan növény — elsatnyul, fejlődésében visszamarad.

Járásőrmestereinket, midőn rövid hat havi próbaszolgálatra bocsáttattak, hatáskörüik kiszélesítése, a járásparancsnoksággal való megbízás váratlanul érte, de ki is volt zárva, hogy erre huzamosabb idő óta előkészülhetek volna, s mikor posztíójukba elhelyezkedtek, őket első sorban nem a szorosan vett hivatásuk gondja foglalta el, hanem e helyett a jobb jövőbe vetett túlzott reménykedések elkábították annyira, hogy a legtöbb közülök azonnal többnek képzelte magát, mint a mi, egy kisebb rész pedig megmaradt a szűkebb

körü őrsparancsnoki állás maga egyszerűségében, köznapiságában, a minnek legelső következménye az lett, hogy a helyes középutat alig egynéhány volt képes felismerni, azon elindulni és biztosan haladni.

Erre következett az, hogy a tisztí előjárók ébersége következtében csak azok érvényesülhettek, kik a nagy-zás és képződés teréről leoszoríthatók és a helyes utra terelhetők avagy a szülátköröség, köznapiasság nyüge alól folytonos oktatás és ellenőrzés segélyével felszabadíthatók voltak.

Többen pedig, a kik ezen befolyásra nem hajlottak, mint a nekik szánt állásra alkalmatlanok, mint hajótörtek, a kezdet kezdetén hátramaradtak, illetve leoszorultak.

Míndez azonban, a mint a tapasztalat bizonyítja, nem zárhatta ki azt, hogy kevésbé rátermett altisztek — a kik akár szellemi, akár physikai képességei hiányai miatt később gyengéknek bizonyultak — az ezen rendfokozatba való kinevezést el ne érjék, de ezek maguk is kellett és kell, hogy érezzék, hogy állásuktelmeikkel csak folytonos küzdelemmel tudnak megbirkózni, s nem ritka eset, hogy a csüggedés is erőt vesz rajtuk, a mi a szolgálatra feltétlenül káros és az előjáróknak is felelte sok gondot okoz.

Az altiszti kar által bizonyára nem ismert okok miatt megtörtént az, hogy az első időben teljesített próbaszolgálat után a járásörmesterek nem a remélt számban lettek kinevezve teljes illetékekkel, avagy csak őrmesteri illetékre is, sőt több fiatal csendőrmester huzamosabb időig kellett és kell is, hogy várjon a próbaszolgálat teljesítése után járásörmesterré való kinevezésére.

A főlösigázott, de természetes gondolkozás mellett meg nem okolható reménykedés többieket csalódásba kergetett; különösen azokat, kik nem látták be azt, hogy mily nagy igazságtalanság lett volna az egyes kerületi parancsnokságok különböző altiszti állománya és az ezek között létező előléptetési viszonyoknak figyelembe vétele és egyenlősítése nélkül egyik parancsnokságnál a két éves csendőrmestert járásörmesterré kinevezni, másutt pedig három, sőt öt éves csendőrmestereket jársparancsnoki helyek hiányában önlühájukon kívül mellőzni. Másrészt meg megfeledeztek arról, hogy az intéző köröknek az államhaztartás mérlegével is számolni kellett és kell is, és hogy a testület iránti gondoskodás egy pillanatig sem szünetel, s nem is szünetelhet, mint azt számlatlan jeltől látni és következtetni lehet, annál is inkább, mert mikor anyagilag az egyes tagokon segíteni nem lehetett, a segítés ezelzata és batása mindig jelentkezett azokban az intézkedésekben, melyek a terhes csendőrségi szolgálat szellemi és physikai fáradalmain törekedtek könnyíteni.

Korán feledésbe ment, hogy csak 6—8 évvel ezelőtt alig 2—3 őrmesteri hely volt rendszeresite egy-egy szárny állományában, mikor 15—18—20 éves érdemes

szolgálat jutalma lehetett csak az, hogy valamely altiszt az őrmesteri illetékeket megkapta, pedig épen ezen altisztek voltak ám igazi uttőrői annak, hogy a csendőrség az egész ország területén fogékony talajra talált, s mindenki által elősmert érdemeket vivhatott ki magának.

Természetes, hogy a tulzott és hiu reménykedések nyomán fakadt csalódás meghozta a maga gyümölcsét, az elégedetlenséget.

Sok helyütt az előre betáblázott magasabb illeték helyett az anyagi gondokat is, mert a legtöbb próbaszolgálatra becósított altiszt, annak sikere és kinevezése reményében a járásörmesteri ruházat megrendelésével magát költségekbe verte, s nem ismerve a határt, mely a ruhaátalány mérvéhez lett volna szabadó, sokan a szükségesnél nagyobb mennyiségben rendeltek meg ruházatukat oly összeg erejéig, mely az ő kicsiny érszényüket vagy teljesen kimerítette, vagy pedig képtelenné tette őket arra, hogy anyagi gond nélkül magukat és családjukat fentarhassák.

Ehhez járult az, hogy megbizhatlan czégek karmai közé jutva, folytonos szorongatásnak voltak kitéve a miatt, hogy könnyelműen hitték a jövőben, bár alkalom volt raktári kelméket ármegetítés mellett igénybevenni és szerényen, de akként berendezkedni, a mint állásuk azt megkövetelte, s kikerülhető lett volna az anyagi gond, mely vállukat részben vagy egészen meg most is nyomja.

Több altisztet elvakított a tisztetek való utánzási viszkete is, s nem ritkán tapasztalhatni azt is, hogy sok ily altisztet felesége nagyzási hőbortja — melyet mint férj és családapa korlátozni nem tud vagy meg sem kísérel — magával ragadja és belesodorja az adóságek lélekölő utvesztőjébe.

Okatlan büszkeség, elbizakodottság, nem ritkán megnyilvánuló góg sodort egyséket abba a helyzetbe, hogy lehetetlen és tarthatatlan bánásmódjuk által alárendeltjeik vonalmát és ragaszkodását — melyek nélkül öszműködést biztosítani lehetetlen — elvesztették, a polgári társadalom előtt pedig bizalmatlanság és lenézés lett osztályrészük, pedig ezeknél inkább csak a szolgálatban való durvaság és önkénykedés teheti sikertelenné működésüket.

Beteljesedett rajtuk a szentírásnak az a mondása, hogy «a ki magát felmagasztalja, megalaztatik».

Igen sokan félreértették a vezetők körök intencióját és a részükre szabályainkban biztosított könnyítéseket — igen valószínűen azért, mert nem tudták hivatásuk ezelját felfogni — s az addigi sikeres tevékenységüket a kényelmeskedés és a semmittevés váltotta fel, mintha az lett volna a ezel, hogy semmittevésért tekintélyesebb állással és jobb javadalmazással jutalmaztassanak.

Akárhány ily altiszt elfeledte, hogy ő egyuttal őrsparancsnok is, s lelkiösmereétével öszeegyezteni tudta azt, hogy egy fiatal tapasztalatlan altisztre bizta min-

den felügyelet és befolyás nélkül anyaörsét, s midőn e miatt a tisztí elöljárók a megkövetelt módon közbeleptek, ott volt az újabb családás, melynek következményeit viselnie kellett.

Bizony szomorú dolog, de tapasztalat igazolja, hogy sok járás székhelyen lévő örs pengébb minden tekintetben az alárendelt külörsnél, a mi alkalmas arra, hogy a járásparancsnok külső működését is elhomályosítsa és az elöljárók szigorubb intézkedéseit hívja ki.

Felügyeletet gyakorolni valamí fölött, vagy valamit kritizálni mindig könnyebb, mint ugyanazt helyesen megtenni, és a kritika — ha bármily alapos és komoly is — hamarabb kész, mint a megbírált munka.

Ez csak a mellett szól, hogy az amugy is szűk mérvre szorított irodai tevékenység nem képezhet sem okot, sem méntséget arra, hogy a járásörmester irodai teendői leple alatt a részére megszabott gyakorlati szolgálat, vagy a tisztí elöljáróknak az egyéb irányú tevékenység fölött gyakorolt jogos és igazságos kritikája alól magát kivonhassa.

Az utasítások a járásparancsnok részére a gyakorlati szolgálatban oly tág teret biztosítanak, hogy kellő ambitio mellett tebenségét, legyen az kisebb foku, közepes, vagy kiváló, minden körülmények között érvényesítheti.

Nem kell feledni, hogy a külszolgálatban töltendő idő részben azért szállítattott le a járásörmesterekénél, hogy az irodai foglalkozás, örszámlek megtartása, egyes fontosabb esetekben való kiszállások teljesítésében korlátozva ne legyenek, részben pedig azért, hogy a járás területén való folytonos mozgás — szolgálaton kívüli érintkezések, az örszámlekhez való előkészületek — áttekintés és megfigyelésre elég idejük legyen, s ne legyenek rabjai az anyaörsnek, mint a szorosan vett örsparancsnok.

Ezen czél szülte meg rövid pár év alatt azt, hogy helyettesük ugyszólván kivétel nélkül vizsgázott altiszt, a ki — ha őt mindenirányú ténykedésében kellően vezet és fegyelmezi — valósággal a jobb keze, s fele gondot a válláról le is veszi.

De igen sok járásparancsnok az ily ezimen történt könnyítést olybá tekintette, mintha a szolgálati órák reducálása azt czélozta volna, hogy ő az édes semmittevésnek átengedve magát, várja a hónapok, évek alkotását, s majdan gyakorlati eredmény nélkül magasabb nyugdíjat érheszen el.

Mikor ezen félszeg gondolkodásból a hibások felrázattak és a jogszerűen megszakitott munkásság terére szorítottak, újbb családás érte őket, mert már-már bihetetlennek tartották, hogy nekik még valaha a szó szoros értelmében véve dolgozni is kell.

Ezzel kapcsolatos és gyakran megnyilvánuló hiba az is, hogy az egymással szomszédos területen működő járásparancsnokok egymás területére, eredményeire és személyére is féltékenykednek, irigykednek, s területeiket egymástól elválasztani, elzárni igyekeznek, s ez

által gyakran öntudatlanul a szolgálatnak és eredményes működésüknek, így önmaguknak is mérhetetlen károkat okoznak.

(Folyt. köv.)

A pénzhamisításról.

Irta: Némethy Ferenc csendőrszádos.

A hamis pénz készítése és terjesztése ezeltől hazánkban is elég gyakori volt, de má már ritkábban fordulnak elő ily esetek, mert az állam mindent elkövet, hogy az érc- és papírpéncz utánzását megnehezítse. Tény, hogy a pénzhamisítás má napság igen nehéz mesterség, de azért akadnak vállalkozó szellemű egyének és ha a hamisítványaik nem is valamí sikerültek, a szakember által könnyen felismerhetők, a laikus, a kevésbé művelt vagy tapasztalatlan közönséget mégis sokszor rászedik velük.

A pénzhamisításokat vizsgálva, azoknak két főfaját találjuk, a szerint, a mint a hamisítás kicsinyben vagy nagyban üzetik.

A meglehetősen gyakori kisüzem kevésbé veszélyes és rendszerint ércpénzeknek értéktelen fémekből való öntésére szorítkozik.

A pénzverde szerinti eljárás: a nyomás és préselés utján való előállítás, annak bonolytot és drága volta miatt ezeknél kevésbé fordul elő. A hamis ércpénzt készítőket rendszeren ügyetlenek; a felhasználandó fémét vagy mint afféle kisebb kézművesek a műhelyükben, vagy egyszerű tűzhelyen olvasztják a legegyszerűbb segédeszközökkel, leginkább minden technikai ismeret nélkül. A hamisítványok is ennek megfelelően tökéletlenek.

Az öntés utján előállított ércpénzhamisítványokat vizsgálva, a következő szembetűnő tulajdonságokat tapasztaljuk: Az öntésnél a pénzdarab karimáján, ott, a hol a forma két része találkozik, egy kiálló szegélyvarrat képződik; továbbá egy kis fémcsap azon a helyen, hol a folyékony fém a formába öntetett, a melyet a hamisító azután levág vagy lefürészél. Ezen eljárás következtében a hamisítványon hiányzik az él (szegély) felírás vagy recézés, az egyes betűk, rajzok nem bírnak élesen kidomborodó körvonallakkal, mint a vert pénznel, hanem elmosódottak és letompítottak; végre a felület durva és érdes, rendszeren öntési hólyagocskákkal borítva. Vert daraboknál ezen hibák elesnek ugyan, de valamely különlegességükkel ezek is rendszerint eltérnek a valóditól.

A színben is nagy különbségek fordulnak elő, mi különösen a valódival való összehasonlításnál tűnik fel. A hamisítványok fénye is elütő; ezek rendszerint homályosak, vagy ha fényesíttetnek, ez feltűnően csillogó, eltérőleg a valóditól, hol az alap fénylik, míg a kidomborított kép vagy felírás homályosabb; feltűnő gyakran a tompa csengés, ha kőlapra dobjuk, továbbá a méreteknél különbsége; tekintve, hogy a hamisítványok előállításához többnyire ón, ólom, vörösréz,

harangöntvény használtatik, ilyeneknél, ha kezünkön dörszöljük, sajátos szagot érzünk, míg az arany és ezüst mindig szagtalan. Az ércpéznz hamis voltát tapintattal is meg lehet állapítani; minden öntött pénz durva tapintatu, az ón vagy ónkeverék zsiros, a higanyszínezett pedig síklámos.

A pénzhamisítások ezen fajtája, mint említők, rendszerint kisebb mérvben üzeik; másként áll azonban a dolog a nagyban való gyártásnál, mi leginkább a papírpénzhamisításnál fordul elő. Míg a kicsinyben való hamisításokat kevésbé veszélyesnek és károsnak tartjuk, mert a gyártást és a forgalomba hozatalt rendszerint egy ugyanazon egyén végezvén, annak kinyomozása sem okoz különös gondot és fáradságot, addig egészen más viszonyokkal és körülményekkel találkozunk a nagyban való pénzhamisításnál.

A nagyban való hamisításnál a legkormófontabb elővigyázat alkalmaztatik a felfedezés lehetetlenné tételére; a legtöbb esetben egész csoport szövetkezik, az egyik az előállításnál, míg az elterjesztéssel az ügynökök és alügynökök egész raja foglalkozik. A pénzhamisítók gyártmányukat sohasem adják ki azon a helyen, a hol az készült, épügy a kibocsátást sem eszközök azon egyének, kik annak készítésében részt vettek, miután a működésnek illetén összpontosítása nagyon megkönyvitené a felderítést; azért szükséges, hogy a hamisítványok mielőtt a forgalomnak átadatnának, lehetőleg sok közvetítő kézen menjenek át, úgy hogy ha valamely hamisítvány felfedeztetik, annak eredete után való kutatás lehetőleg megnehezíttessék.

A hamisítások ezen második főfajtája: a nagyban való gyártás, főleg a bankjegyre terjed ki. Az eltéréseket vizsgálva, ez a papír minőségében, a rajz, az írás és a színben mutatkozik. A valódi bankjegyek papírosa kenderből készül, míg a hamisítványokhoz használt többnyire rongyból, farostból, stb. A nagyságának méretei is rendszerint eltérők, mert míg a valódi bankjegyek méretei a milliméter tört részeig teljesen egyenlők, addig a hamisítvány a kemiai szerek összehúzó hatása következtében többnyire kisebb. Az úgynevezett vízjegy hiánya is feltűnik, mi elütö akkor is, ha olajnyomattal dolgoznak, mert a valódi bankjegyen az csak a világosság ellen tartva vehető észre, a hamisítvány pedig a feketett helyzetben is előtűnik; ha pedig más uton lesz előállítva, akkor a különbség az, hogy a valódi bankjegyen a vízjegy világosabb az alapnál, míg a hamisítványnál ez megfordítva áll. A valódi bankjegyen az egyes betűk és számok alakja, nagysága és méretei teljesen egyöntetűek, míg a litografiai vagy szabadkézi utánzatok ezekben mindig többé-kevésbé eltérést mutatnak, nemcsak az eredetitől, de egymás között is.

A szín az eredeti bankjegyeknél mindig erőteljesen élénk, az utánzatoknál, különösen a fényképezetteknél némileg elmosódott és homályos. A «Guilochirozás», vagyis az alaprajznak szimmetrikusan egymásba folyó

körvonalai vagy helytelenül utánoztatnak, vagy teljesen hiányoznak.

A hamisítvány egyszerű módon ismerhető fel a stereoskop segítségével; abban a valódi példány teljesen egybevágó, egyöntetű képet mutat, míg a hamisítvány a valódit nem fedi.

Az előrebocsátottakban nagyjában körvonaloztuk a pénzhamisítások válfajait, a hamisítványok felismerhetőségének leggyakoribb eseteit, mi kevésbé tartozik ugyan működési körünkbe, de mégis a nyomozás, a kiderítés érdekében ismeretük elkerülhetetlen, s most igyekezni fogunk a kutatás, a nyomozásra nézve utmutatást adni.

Hamis pénz előfordulása esetében lehetőleg megállapítandó mindenek előtt, hogy hol lett hamis pénz kiadva; némelykor csak egy, máskor egyidejűleg több helyen található fel. Nagyon előnyös e tekintetben a külföldön, különösen Németországban behozott rendelkezés, hogy a nagy rendőrségi központokban lajstromok vezetnek az előforduló hamisítványok pontos leírásával, a kiadási helyek megnevezésével; ugyanaz a már tetten ért pénzhamisító is a szokásos vizsraesére való tekintettel a legpontosabban tartatnak nyilván; így a hamburgi rendőrség 326 pénzhamisítót vezet előjegyzésben. Hamisítványok előtalálásakor ezen központokhoz azonnal kimerítő jelentés tétetik, honnét az adott adatok alapján az előjegyzések egybevetésével igen hasznos utbaigazítás nyerhető.

Ha a hamisítványok csak szűk körben vannak elterjedve, akkor ez arra enged következtetni, hogy azokat ott készítik, a hol kiadják. Szorgos utánjárás, a körülmények alapos egybevetése annál is gyorsabb sikerre vezet ily esetekben, mert a tettesek is ott kéznél vannak, tekintve hogy a kicsinyben dolgozó pénzhamisító a hamisítványokat röviden az előállítás után forgalomba bocsátja.

A nagy mennyiségben előforduló hamisítványok kiderítése sokkal fáradságosabb, hosszadalmasabb eljárást igényel. A gyártás felszke rendszeren távol világvárosokban van; a terjesztésről pedig egész szövetkezet gondoskodik. A mig ugyanis maga az előállító serényen dolgozik műhelyében, a legnagyobb szorgalommal és buzgósággal gyártva a hamisítványokat, addig szövetkezett cinkostársai messze földre utaznak, hogy ott, bevásárlásoknál, számlák kiegyenlítésénél vagy mulatózásoknál adjanak tul a hamisítványokon. Ezen folytonos ide-oda utazás a nyomozást rendkívül megnehezíti, a kiderítést majdnem lehetetlenné teszi. Szerencsére más módozat is áll rendelkezésre. A pénzhamisítónak is ki kell papír-, érc-, készülékek és kellékek szükségletét egészíteni; teljesen megfelelő és alkalmasat csak kevés gyár tart készletben s miután ezek az áru kiszolgáltatásában igen elővigyázóak és óvatosak, az innét nyert felvilágosítások sokszor nagyon előnyösen használhatók fel.

A nyomozás főzélja a tettes kiderítése; ennek ki-

puhatolása körül figyelembe veendő azon körülmény, hogy a pénzhamisításnak is meg vannak a saját specialistái, kik ezen foglalkozáshoz hívek maradnak, mert ennek is, mint a vadorzásnak, ellenállhatlan vonzereje van, úgy hogy a ki már egyszer sikerrel gyakorolta ezen mesterséget, abba újból meg újból visszaesik s rendszeren mint pénzhamisító fejezi be a börtönben életét. Léteznek családok, hol furól-fura száll ezen traditio és több nemzedék bünhődik érte. Ha tehát valahol hamisítványok fordulnak elő, első sorban ki-puhatolandó, nincse-e a környéken már büntetett pénzhamisító; gondosan megfigyelendőek ennek viszonyai, nincse-e sanjuru helyzetben, van-e rendes foglalkozása és keresete, nem-e költsézik, kivel érintkezik?

A hamisítványok minőségéből is lehet a tettesre következtetni; azért azok arra nézve vizsgálódnak meg, vajlon technikailag pontos kivittel bírnak-e vagy csak otromba, kontár készítmények. Öntvényekre nézve réz-öntők, fazekasok, vályogvetők, stb., bankjegyekre nézve fényképezők, litografusok, rézmetszők figyelendők meg.

A követendő eljárás közelebbi megvilágítására alábbiak szolgáljanak:

Csehország kaadeni kerületében hamisítványok fordultak elő, melyek előállításá litografusra engedett következtetni. A nyomozó rendőrközegnek tudomására jutott, hogy egy Kaaden melletti birtokos fiére litografus; beállított ehhez mint iroszer- és festékgyűnyök és felajánlá áruit. Beszéd közben észrevette, hogy a gyanúsított ujjain piros festék nyomai vannak. Azon ürügy alatt, hogy czége részére irni valója van, a szomszéd szobába való belépésre kért engedélyt, hol gyors áttekintéssel meggyőződött, hogy helyes nyomon jár. Elbucuszván, hamarosan visszatért csendőrfedezettel s egy teljesen berendezett pénzhamisító műhelyt fedezett fel.

Megfigyelendő továbbá, nem érkeztek-e a legutóbbi időben a környékre sajátos gépek és géprészek, nemes vagy nem nemes fémlapok, ki rendelt vagy vett ilyen-féle. Ha bankjegyhamisítványok fordulnak elő, lehetőleg megállapítandó, mely gyárban készült a felhasznált papiros, és innét vagy a gyár bizományosaitól megtudandó, ki részére lett oly papiros szállítva.

A gyanus viselkedés is számításba veendő; ha pénzhamisítványok fordulnak elő, a környezet, a szomszédok hamar gyanakszanak és jelentést tesznek. Így Quedlinburgban egy szolga jelenté, hogy ura a fürdőszobába zárkozik, ott titokzatos munkát végez, mihez sok vizet használ fel, melyet színesen önt ki és az ujjai is rendszeren festékesek. — Bécsben jelentették, hogy a háziur gyakorta egész napon át bezárkozik s ottani titokzatos műveleteiben még a feleségének sem szabad őt zavarni. Mindkét esetben a megjelent nyomozás pénzhamisítók felfedezésére vezetett.

Ha csak kevés a hamisítvány és az is kisebb értékű pénznemekben fordul elő, feltételezhető, hogy a szükség indította az illetőt a pénzhamisításra. Ez esetben a

tettes az alacsonyabb néposztály körében keresendő. A nagyobb értékű pénznemek előállítására költséges gépek és egyéb kellékek és magasabb foku intelligencia szükségesítetik, ilyen esetben tehát nem a szükség, hanem a telhetetlen kapzsiság, a pénzvágy vagy az élvezhajzás az indító ok, a minék megfelelőleg a tettes a középosztály vagy még ennél is magasabb körökben lenne feltalálható.

Ezen fent jelzett kutatások alapján a legtöbb esetben a gyanu több egyénre fog irányulni, kik arra okot részint előleütélnek, magatartásukkal vagy összeköttetésekkel szolgálattak. Nem volna azonban czélszerű, valamennyi ellen nyíltan fellépni, mert könnyen megtörténhetnék, hogy éppen a bűnösök lennének ezzel figyelmesse téve, megmenekülének, és ártatlanok zaklattatnának ok nélkül; csak akkor kell az elfogást foganatosítani, ha előzetes alapos megfigyelés után eszathatalan bizonyítékok állnak rendelkezésre, de ezzel is lehetőleg addig kell várni, míg a hamis pénz gyártási műhelye is fel nem fedeztetik, a végből, hogy a gyanusítottra ne csak a hamis pénz terjesztése, de annak előállítása is reabizonyítható legyen.

Czélszerű az esetleges terjesztőkkel szemben is várokozni, őket megfigyelni, vajlon nem-e hoznak még több hamisítványt is forgalomba, ki segédkezik nekik ebben, főleg azonban azt megállapítani, kitől kapnak hamisítványokat, hogy maga a hamisító és műhelye kideríthető legyen.

A jártasabb, gyakorlottabb hamispénzt forgalomba hozók rendszeren kettesével működnek; az egyiknél van az egész hamis pénz, melyből egyenként ad társának felváltásra; gyakran hármasában is dolgoznak, a midőn egyikük a felvigyázó szerepét játsza. A megfigyeléshez is azért kettő szükségesítetik, hogy a mig az egyik közege a gyanusított után, ki az esetleges hamisítványokat beváltja, az üzletbe megy, a másik a távozót követi. A beváltásnál a gyanusítottat rögtön elfogni nem czélszerű, mert csak a kezdő viszi az egész készletet magával.

A hamis pénz elterjesztésére a legkülönfélebb módokat alkalmazták; nemcsak bevásárlásoknál, számlák kiegyenlítésénél, mulatságoknál adják azt ki, hanem sokféle más módon is. Így néhány év előtt a svédországi Gothenburg város egyik legelőkelőbb, külföldi összeköttetéssel bíró nagykereskedő czége egy ismerős londoni banktól azon értesítést kapta, hogy a bank egyik alkalmazottja 12,000 font sterlinggel (közel egy-egyed millió korona) megszökött s alapos gyanu van rá, hogy Gothenburgba hajózott; egyuttal a szökevény legpontosabb személyleírását közlik azon kérréssel, hogy a fiatalember nyomozását ne eszközöltetnék a hatósággal, hanem csak saját hatáskörben végeznék, miután az illető a bank főnökével közeli rokonságban áll, a feltűnés okozását mellőzni kívánják s csak a lopott pénz visszazszerzésére szorítkozzanak. Ha ez sikerül, kéri a kereskedő czéget, az illetőnek 5000 svéd koronát

kifizetni aranyban, hogy avval a legközelebbi hajón Keletindióba menjen, haza többé ne is kerüljön és ez iránt is szíves támogatást kérnek.

A svéd kereskedőház főnöke, tekintettel a bankkal való összeköttetésére, minden előkészületet megtett a megkeresés értelmében; néhány nap múltán ő maga a börzén egy fiatalembert vett észre, kire a leírás teljesen illett. Hozzá megy, megszólítja, tapasztalja, hogy angol az illető, szóba ereszkedik vele, meghívja magához s együtt távoznak. A fiatalember egyre nagyobb zavart színel s még nem is érnek a kereskedő házába, már be is vallja bűnét. A lakásban a főnök lábaihoz borul, kegyelemért könyörög, kész azonnal az egész lopott összeget kiadni s tényleg egy, a londoni bankár kézvonását viselő tárczából kiveszi a bankjegyeket.

A svéd kereskedő szemrehányásokat tesz a fiatalembernek, lelkiismeretére hivatkozik, javulásra inti, s végre a rendelkezésnek megfelelően kifizet neki 5000 aranyat, hogy avval a legközelebbi hajón Indiába vitorlázzon. A londoni bankház azonnal értesítetik a történetekről, honnét azonban azon értesítés jön, hogy a dologról mit sem tudnak, végre kiderül a hamis bankjegyekkel való család.

A bizonyítási, illetve a tettes megállapításánál kövendő eljárásban a hamis pénz gyártásával gyanúsított egyennek nemcsak ruhazata kutatóandó át, hanem lakása, műhelye vagy a helyiség is, a hol dolgozni és foglalatostkodni szokott. Gyakran fordul ugyan elő, hogy a pénzhamisítók a hamis pénz kiadása előtt minden gyanús tárgyat megsemmisítenek, a gépeket szétdarabolják, a farészeket elégetik, a lemezeket és köveket összetörik; mindezek daczára szorgos kutatásnál mégis egy s más található, mi a család figyelmét kikerülte, a mi azért elegendő gyanukörülményt képezhet.

A kutatás tárgya a használt minta, a szerszámok és az anyag.

A hamisító minta nélkül nem dolgozhat; bankjegyekhez legalább egy valódira van szüksége, ércpénzhez meg lehetőleg egészen új, élesen körvonalozott darabra.

Az esetlegesen előtalált valódi bankjegy megvizsgálándó, vajjon ennek sorszáma fordul-e a hamisítványon elő, továbbá nem észlelhető-e az ehhez használt festéknek nyoma az eredetin. A talált valódi ércpénzdarabok pedig megvizsgálándók, teljesen épek-e vagy esetleges kisebb elváltozások, illetve jelentéktelenebb hibák nem-e látszanak, a mik a forma készítésénél állhattak elő, továbbá nem észlelhető-e rajtuk az öntés nyoma, gipsz és agyagmaradék, különösen a betűk, a rajz mélyedéseiben.

A szerszámok és segédeszközökre nézve kutatóandó, vajjon találhatók-e sajtológép vagy gépalkatrészek, verdgyűrű, fémjelző, bélyegző, üllő; — öntött pénzekenél forrasztókanál, fújtató, gipsz, agyag; — hamis papírpénznél fényképezőgép, üveglemezek, vegyszerek, litografiai lapok és prések, önllemezek, vésőtűk, nagy-

tők, simítókeszülék és számjelzők. Előtalált lemezek és lapok, ha rajtuk semmi sem észlelhető is, szakértővel megvizsgálándók, mert például litografiai kőlapokon, ha le is lettek mosva vagy esiszolva, a rajtuk volt rajzok, bizonyos szerekkel ismét előtűntethetők, épügy mint a fényképi lemezeken is, daczára annak hogy lemosattak vagy levakartattak. (Vége követ.)

TOLVAJ-FURFANG.

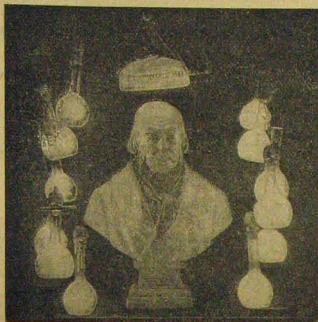
A lakó.

Egy katonatiszt özvegye, hogy szerény nyugdíját pótolja, elhatározza, hogy egyik szobáját kiadja alberletbe. Ki is tette csakhamar a lakáshirdető czédulát a kapura és aggódva várta az eredményt. Napokon át senki sem jelentkezett. Végre a hetedik napon egy elegánsan öltözött, előkelő megjelenésű fiatal ember lépett be hozzá és valami jó hangzású néven bemutatva magát, a kiadandó szoba után tudakozódott. Az asszony a legnagyobb előzékenységgel és szeretetreméltósággal kalauzolta vendégét, kinek a szoba annyira megtetszett, hogy azonnal ki is vette, azon kijelentéssel, hogy egy óra múlva be is költözködik. A fiatalember eltávozott, s egy óra elteltével tényleg visszatért és bosszankodva vette tudomásul, hogy állítólag már elküldött podgyása még most sem érkezett meg. Erre az asszony felkérte, hogy reggelijét vigye be a szobájába és azon kéréssel, hogy ha egy úr keresni fogja, küldje be hozzá, visszavonult szobájába. Csakhamar jelentkezett is egy uri ember, a ki az új lakó után tudakozódott. Az asszony bebecsátozta a lakó szobájába, hol a két úr vagy egy negyed-óraig időzött együttesen. Most hirtelen ki nyílt az ajtó és az új lakó ezen szavakkal: «Bocsánat egy pillanatra», gyors léptekkel a szobán áthaladva az előszobába ment, mintha onnan valamit behozni akarna. Majdnem egy félóra telt el és az új lakó nem mutatkozott. Ekkor az asszony bement a lakó szobájába, hol a második úr, még most is nyugodalmasan ült egy karosszékekben. Az idegen az asszonyt megpillantva, illedelmesen felállott és egy előkelő ékszerület megbizottjaként mutatta be magát.

Előadta egyben, hogy a lakó rendelte ide, azzal, hogy néhány értéktárgyat akar vásárolni. Át is adott neki néhány értékesebb órát és lánczot és a lakó azzal távozott a mellékszobába, hogy azokat ágyban fekvő beteg nejének megmutatja.

Mint hogy a lakó még mindig nem jelentkezett, az asszony és az ékszerész az előszobába mentek, de ott persze csak bült helyét találták. Az elegáns fiatal úr a 2000 korona értékű ékszerrel eltűnt a láthatárról és csak hosszabb nyomozás után sikerült nyomára akadni és elfogni.

A közben a zálogháza tett ékszerre kapott összeg persze már régen elszótt.

Mikrobás üvegektől megvilágított szobor.

ÁLTALÁNOS ISMERETEK.

Világító mikrobák.

Sokáig nem tudták elfogadható magyarázatát adni annak, hogy a tenger némely helyein olykor-olykor csodálatos módon fénylik, mintha csak milliónyi lámpa ragyogna hullámai fölött, most azonban már a tudomány kétségtelenül kiderítette, hogy ezt a rejtélyes világosságot apró tengeri állatkák, főképp pedig a parányi mikrobák okozzák, melyek olyanféle fényt lövelnek testükből, csak hogy sokkal erősebbet, mint a mi szent János-bogaraink.

Ezekkel a világító mikrobákkal különösen bebatóan Dubois Rafael francia természettudós foglalkozik, a ki egyszersmint arra nézve is kísérleteket tett, hogy nem lehetne-e ezen mikrobák fényét világításra felhasználni?

Azt ugyan, legalább eddig, nem sikerült neki elérni, hogy a mikrobák fénye a gyakorlati életben is használható legyen s versenyre kelhetne a petroleummal, gázzal, villamossággal, hanem kísérleteinek eredménye mégis meglepő s nem kis mértékben felkeltette az érdeklődést.

Szerkesztett többek közt egy lámpát, mely tisztán a mikrobák világításával oly erős fényt áraszt, hogy mellette a betűk is könnyen olvashatók; a mint az egyik képünkről látható, hol a mikrolámpa alá éppen Dubois egyik munkája van téve, melyben ide vonatkozó kutatásait tárgyalja. A könyv czimlapjának betűi, valamint a tudós tintatartója és írotolla is jól láthatók.

A lámpa különben egy lapos üvegedényből áll, mely egy fémállványra van erősítve, oldalt, valamint felülről pedig csővel van ellátva, mindkét cső vattával van elzárva, de úgy, hogy azért a levegő mégis közlekedhessék rajtuk át. Ha azt akarják, hogy a lámpa világítson, akkor az oldal-csőre egy edényt erősítenek, mely mikrobákkal telt olyan tápanyaggal van megtöltve, a melyen e parányi teremtmények megélhetnek. Most egy kaucuk-

körte segítségével levegőt szorítanak a mikroba-telepre, mire az elkezd fényleni.

Az így összeállított lámpa egy hétig is használható a nélkül, hogy a tápanyagot meg kellene újítani.

Kellő tápanyaggal egyszerű üvegbe zárt mikrobák is erős fényt fejlesztenek, mint ez másik képünkön látható, hol néhány ily üveg egy közepük tett szobrot a teljeseen sötét szobában szépen megvilágít.

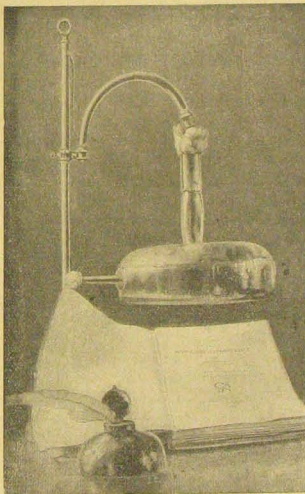
***

A legnagyobb ágyú.

Szakadatlanul folyik a munka az arsenálokban, hogy minél hatalmasabb erejű ágyúkat állíthassanak elő. Különösen pedig a partvédő és hadihajókra való ágyúk hordképességét igyekeznek mindenkép fokozni, a mi különben azért is szükségesnek mutatkozik, mert a hajó-pánczélok is folytonosan vastagítják, erősítik.

Eleinte az ágyúknál a cső bőségét — a kalibert — igyekeztek növelni, hogy mentől nagyobb golyókat szórhassanak a páncél áttörésére, mikor azonban már a 40 centiméter csőbőség átmérőt elérték, oly vastos lett az ágyú, hogy ez irányban tovább haladni a kezelés nehézsége miatt célszerűtlennek mutatkozott. Máskép próbáltak tehát a dolgon segíteni, úgy, hogy a lőpor erejét használják ki az eddiginel jobban. Ezt pedig a cső meghosszabbításával lehet elérni.

A csöveket nyújtották tehát s míg eleinte ezek hossza

Mikroba lámpa egy könyv fölött.

csak körülbelül huszonötször akkora volt, mint a kaliber, lassanként felvitték a hosszúságot a kaliber ötvenszeresére, sőt hetvenötszörösére. Az oroszok és francziák pedig több rész egymásra csavarásával már olyan csöveket állítottak elő, a melyeknek hossza kilenczvenszeresét teszi a kalibernek.

Természetesen a többi hatalmak sem maradtak el s így keletkeztek aztán egymásután a hatalmasnál hatalmasabb ágyúk, a melyeknek önként érhetőleg súlyuk is roppant nagy. Még ezelőtt vagy húsz évvel szinte csodaszámba ment az a tengeri ágyú, a mely 12 méter hosszúságú és 600 métermázsa súlyú volt s még a legutóbbi időben is a legnagyobb volt az a Krupp-féle gyárban előállított cső, mely 40 centiméteres átmérőjű csőbőség mellett 14 méter hosszú és 1125 métermázsa nehézségű.

Most aztán ezt is meghaladta az az óriás ágyú, a melylyel nem régiben tettek lövökísérletet a new-yorki kikötő egyik erődjében. Ez a partvédő ágyú golyóit 30 kilométer távolságra szórja, csöve 16 méter hosszú, súlya 1300 métermázsa és csőbősége olyan nagy, hogy rajta egy jól megtermett ember kényelmesen keresztül bújhat, a mint hogy az ágyú tisztításakor meg is teszik. Különböen fogalmat nyújthat e roppant lövőgép nagyságáról, ha egy pillantást vetünk a közlött képre s a parton heverő csövet összehasonlítjuk a körülötte álló emberek nagyságával. Az óriási ágyú kezeléséhez húsz tüzérre van szükség. Egy-egy lövése négyezer koronánál többre kerül; mikor az első lövési próbát tartották vele, nem a teljes töltést használták s mégis 550 font, a második lövésnél pedig 640 font füstnélküli lőpor kellett bele.

Az ára is természetesen megfelelő nagy ennek az ágyúnak, ugyanis teljes felszereléssel együtt két és fél millió koronánál többre került.

HIREK.

A tövisi őrs mult évi tevékenysége. Az őrs 283 bűnesetben végzett a mult évben nyomozást, még pedig 282 esetben teljes eredménnyel. A nyomozások folyamán elfogott 38 és feljelentett 339 egyént. Iktató száma volt 700 és a felhasznált őrjárat lapok száma 390. A kimutatott szép eredmény annál dicsőetesebb, mivel a rendszeresített 5 főnyi létszámból öt hónapon át két fő hiányzott, egy fő pedig állandóan vasutügyeleti szolgálatot teljesített. A létszám kiegészítésére két gyalogos volt az őrsre vezényelve.

A temesremetei őrs mult évi tevékenysége. Az őrs összesen 88 bűnesetben ejtette meg a nyomozást és ebből 76 esetet teljesen kiderített. A nyomozás sok folyamán 63 egyént elfogott és 99-et feljelentett. Ezenkívül kihágásokért 195 egyént jelentett fel az illetékes hatóságoknak. Az őrsnek 731 iktató száma volt és 285 őrjárat lapot használt fel. A rendszeresített létszám öt fő, melyből egy fő állandóan hiányzott.

Régi bűnesetek kiderítése. A Hevesmegyééhez tartozó Átány községben Csontos János 1901 november 29-én saját kutjában halva találtatott. Ugyancsak fenti községben 1902 ápril 13-án Csontos Sámuel három forgópisztoly lövéstől leterítve, szintén halva találtatott. — A hivatalos vizsgálat mindkét esetben öngyilkosságot állapított meg. Ezen ügyekben most Szoboczi József gyöngyösi járásörmester kiderítette, hogy a hivatalos vizsgálat tévedésen alapult, a mennyiben mindkét esetben gyilkosság történt és Csontos Jánost saját neje, Csontos Sámuel pedig saját unokája gyilkolta meg. A tettesek elfogattak s a bíróságnak átadattak.

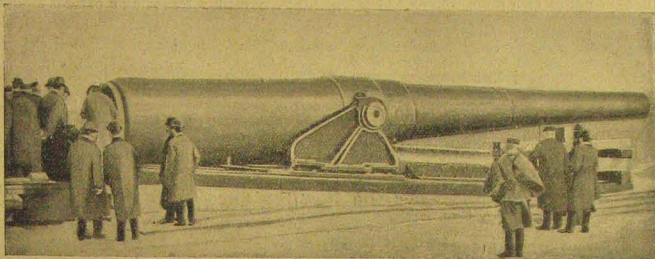
Megtámadott csendőr. Balogh Károly csendőrt felőlévi január 26-án, szolgálaton kívül, este tíz óra tájban történt hazamenetele közben Tiszapolgáron, a lak-tanyától 150—200 lépésnyi távolságban négy-öt, botokkal fölleggyverkezett egyén megtámadta. Balogh csendőr támadó ellen kardot rántott és azok közül Juhász József tiszapolgári lakost, fején és balkezén súlyosan megsebesítette.

Tűz. A mezőtelegi sodronypálya állomásán január 23-án egy olajjal telített vasuti kazán a sinekhez fagyván, annak felolvasztására a munkafelügyelő a kazán mellé tüzet rakatott, mitől az olaj, ettől pedig az állomás meggyuladt és teljesen leégett. A kár 250,000 kor., emberben kar nem esett. A munkafelügyelő a gondatlansága folytán keletkezett tűzvész okozásáért feljelentetett.

Gyilkosság. Február 3-án reggel hat órakor a békésmegeyi Gádoros és Nagyszénás közötti utvonalon, egy 30—35 évesnek látszó ismeretlen férfi hullája találtatott. Az ismeretlen valószínűleg bűntény áldozata, mert a nyakán hátul egy lösebb van. A gádorosi őrs legénysége a tettes utáni nyomozást bevezette és azt erélylyel folytatja.

A kriminálanthropologia kézikönyve. Angioliella Kajetan nápolyi egyetemi tanár elmegyógyintézeti főorvos így című művét dr. Tóth László olaszból lefordította. A nagyérdékű munka a következő tíz fejezetből áll. A degeneratív jelek és a degeneráció. Morfológiai jelek. Életműködési jelenségek a büntetteknl. A büntettek szociológiája vagyis szerzett vonásai. A büntettek hulláján észlelhető jellemvonások. Az öröklöttség, vérmérséklet és a büntetességi faktorai. A női büntettek speciális jellemvonásai. A politikai büntettek és politikai büntettek. A kollektív büntettek és a büntetővetség. A kiskoru büntettek. Tóth László kiválóan érdemes munkát végzett, mikor a kriminálanthropologia egyik rendszeres olasz művét magyarba átültette. Ez az első magyar nyelven megjelent könyv, mely ezen fontos tárgyát rendszeresen ismerteti. A művet Az Igazság könyvtára adta ki (Szerk. dr. Pataj Sándor zombori ügyvéd; Budapesten, Konossy, Szilágyi és Társa budapesti cég bizománya. Ára 1 kor. 60 fill.)

Óriási ágyú a newyorki kikötő erődjében.

KÜLÖNFÉLÉK

Lefényképezett lopás. Adorf osztrák faluban érdekes módon jutottak egy tolvaj nyomára. Schuster kereskedőnek a pénze egy idő óta egyre tűnedezett iróasztalának bezárt fiókjából, a nélkül, hogy a tolvajt meglepette volna, míg végre a kereskedőnek elmés ötlete támadt. Az asztal felemelhető tetejét villamos uton összekötötte a néhány méternyire álló fényképező-készülékkel, a napokban Schuster észrevette, hogy a készülék működésben volt; a lemezt rögtön előhívta, s a sikerült kép az ő tizenhatéves inasát mutatta, a mint épen az asztalfedőt emeli fel, hogy a pénzt megdézsmálhassa. E biztos nyom alapján a fiatal tolvajt letartóztatták.

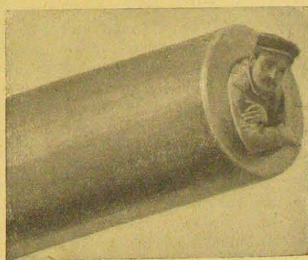
Forró égővi állapotok. Nem lesz érdektelen annak hírért vesszük, hogy a hőmérséklet még mindig alászáll és a hideg olyan, a minőre évtizedek óta alig emlékeznek, olyan vidékről is hallani, a hol a természet pazar bőkezűséggel megadja mindazt, a mi után mi epedve sóvárgunk. Ott zines szénhiány, ott nem ismerik a hibás mértéket! Uj-Zeelandról szólunk, a hol a frissen bugygyanó forró források ellátják az embert minden szükségessel. Ott legföljebb csak a disznót hizlalják, de már főző és fűtő anyagról, meleg vizről nem kell a háziasszonynak gondoskodnia. Legföljebb arra kell ügyelnie, hogy a fölbugygyanó forrás ne forrassa le a kezét, a mikor dolgozik. Az egyik forrás mentén az asszonyok állnak és mosnak, a másik partján a meleg főtt ételt készítik az Isten szabad ege alatt. A forrás egyik partján a férfi kifogja a halat, a másik parton az asszony el is készíti. Ennél ideálisabb állapotot csak a mesék országában képzelhetünk.

Érdekes reklám. A nagy amerikai áruházak, a melyekben az ibolyaesokortól a kopersóig minden kapható, az idén egy eddig még nem igen alkalmazott reklám óriási közönséget vonz. Az áruházak tulajdonosai ugyanis nagy műtárlatokat rendeznek, a melyekben a legkiválóbb művészberek festményeit és szobraikat állítják ki. A híres newyorki Wanamaker-áruházban a nap különböző szakáiban fényes templomi hangversenyeket rendeznek, a melyeken a leghíresebb amerikai művészek vesznek részt. Az áruházakat most éjjel is nyitva tartják és még messze vidékekről is elmennek New-Yorkba, hogy ezekben az áruházakban vásároljanak.

A divat és az egészség. A newyorki előkelő női szabó üzletek tulajdonosai a napokban igen fontos

tanácskozára gyűltek össze, hogy megállapítsák a közelgő télre az előkelő divatot. Tanácskozásukat a legnagyobb titokban, zárt ajtók mögött tartották meg, nehogy valami előre kiszivárognon a divatkonferenciáról s valaki megelőzze őket. Most azonban vege a nagy tanácskozásoknak, a feltéve őrzött titok már nyilvánosságra került E szerint a newyorki szabónők csak a karsu, magas termetű nőkre voltak tekintettel, mert a divatot csak nekik állapították meg. Most, természetesen minden newyorki hölgy szeretne karsu lenni, a mit úgy érhetnek el, ha követik a szabók tanácsait, kik szerint a karsúság titka abban áll, hogy nem szabad másképp feküdni csak oldalt, s nagyon rozsz szokás az, hogy a kis vánkost a nők a fejük alá teszik, mert a vér szabad keringését akadályozza s hátrányára van a hátgerincz teljes pihenésének. A kis vánkost mellőzni kell, vagy ha már valaki nagyon hozzászokott, az arczát tegye rá. Egyáltalában a jobboldalon kell feküdni, mert a baloldalon való alvás szívműködési zavarokat okoz. Ime tehát, az amerikai szabók valóságos orvosi utmutatást is adnak, a melynek mindenesetre van haszna a test előnyös fejlődésére.

Az arabs számok. A tudósok még máig sem tudták teljes határozottsággal megállapítani, hogy mióta ismerik Európában az arab számrendszert? Mindeddig azt hitték, hogy a legrégebb európai kézirat, a melyen arab számok találhatók, az, a melyet néhány esztendővel ezelőtt találtak meg egy németországi levéltárban. Sir James Picton azonban kimutatta, hogy Londonban már egy 1325-ben készült olasznyelvi

Egy tűzer a newyorki óriási ágyú csövében.

számla is található, a melyen arab számok láthatók. Most azután egyszerre több kézira is akadtak, a melyek mind régieb keletiek és a melyeken szintén láthatók arab számok. Ilyen kézirat a cambridgei egyetemi könyvtárban felfedezett és még 1276-ban kelt esillagászati értekezés; ilyen az a Vatikánban talált elefantosonra írt kézirat is, a mely arab számokkal jelzi az 1247. esztendő. Az eddig talált legrégebb ilyen kézirat pedig az a regensburgi krónika, a melyet a müncheni állami könyvtárban fedeztek fel és a mely 1167—1174 közt keletkezhetett.

HASZNOS TUDNIVALÓK.

Olcso időjelz. A kertésznek, gazdának nagyon óhajtandó, hogy tudja, vajjon mikor várhat esőt? Jó hasznát veheti tehát olyan készüléknek, mely ezt meglehetősen biztossággal megmutatja. Ilyen eszközt következőkép állítottunk elő. Egy szegret verünk a falba, erre kis zsineget akasztunk, melynek végére egy könnyű tolat erősítünk. A hova a toll vége ér a falon, oda szénrel vékony vonást húzunk. Ha esőre készül fordulni az időjárás, a toll a vonást elhagyva, lejjebb fog érné annál, midőn ellenben az időjárás kitisztul, a toll vége vissza fog előbbi helyére térni.

A lópata törékenysége. Ez a baj abból szokott előállni, hogy nincs elegendő nedvesség, mert a nedvesség adja meg a patának a kellő szívósságot. Ha a patákat állandóan nedvesen tartanók, mégis hibát követnének el, mert nemcsak hogy meg nem lágyulnának, hanem a szaru rothadását is előidéznék. Hogyha pedig a nedvesség megszűnne, abban az esetben a pata annál inkább kiszáradna és még törékenyebb lenne, mint volt. Ennélfogva tapasztalás szerint úgy kell eljárni, hogy a megmosott patát zsírral kenjük be és ezt gyakran ismétljük. Az így kezelt pata megtartja nedvességét és rövid idő múlva elveszti törékenységet is.

A méh- és darázs csipés ellen. A méhtől megcsipett helyre egy csepp olajat teszünk, de nem dörzsöljük be. Minél gyorsabban alkalmazzuk az olajat, annál gyorsabban hat. Rendesen egy perc alatt mulik el a fájdalom. A méhesnek tehát mindig kellene a méhesben egy kis üveg olajat tartani, hogy a bekövetkező szürrés esetén kéznél legyen.

A kukacok irtása. Virágcserepekből a kukacot következőleg távolíthatjuk el: Egy rothadó almát helyezzünk a cserépben foglalt földre a virág mellé. Már rövid idő múlva az almán látjuk a kukacokat; ezeket szépen lerázzuk és ismét visszahelyezzük az almát előbbi helyére. Már rövid idő múlva újból az almán látjuk a kukacokat; ekkor ezeket szépen lerázzuk és ismét visszahelyezzük. A cserépföldben levő valamennyi kukac keresztül fog bujni az almához s így könnyen kipusztítható. Ha sonkát akarunk a férgektől megtisztítani, először is igekezzünk a dongó legyeket távol tartani. A sonkát stb. legkönnyebben megövjük a dongólegytől finomra tört borssal. Ha azonban már fejlődtek ki kukacok, ezeket úgy távolítjuk el, hogy a sonkát stb. éjjelre tiszta vízbe akasztjuk, a behatól víz kiüzi a kukacokat barlangjaikból s másnap reggel az edény alján temérdek kukacot találunk. Az így kezelt sonkát legzélszerűbb aztán száraz szecskával jól beföldni.

Hogy nevelik a francziák a csirkét? Most a csirkekelés ideje előtt, bizonyára nem lesz érdektelen, ha megismerjük a francziák csirkevelési eljárását is; egy s más tekintetben tanulhatunk abból. A francia tenyésztő legnagyobb figyelmét arra fordítja, hogy csirkéje valamiként meg ne hűljön. He kikel a csirke, a francia tenyésztő nem ad neki két napig semmit sem enni. A harmadik naptól kezdve csak lefőzött tejjel gyurt árpátésztaival eteti. Vagyis készít a kenyértésztaival valamivel lágyabb, árpalízst, lefőzött tej, kevés összemoszolt vöröshagymával öszszegyurt tészta, melyet felken azután etető tuskóra. E tuskónak az az előnye van, hogy a csirkéknek a csőrükig ér, így bele nem mászhatnak a rákét tésztaiba, végül, hogy köröskörül ehetnek róla, így egyszerre többen férnek hozzá. Ezt a táplálékot kapják a csirkék azután mindvégig. Néha-néha egy kevés tehéntúrót adnak még a kis állatoknak. Rendkívül érdekes, hogy mily kiméletesen bannak a francziák az itatással. A kis csirkék csakis életük ötödik napján kapnak az említett takarmány mellett először vizet. Ekkor is igen keveset és inkább állott vizet, mint frisset.

Szerkesztői üzenetek.

A szolgálatl kapcsolatos kérdésekre a szerkesztőség nem vállal.

Örs. Az oltári szentség sa vallás szertartásaihoz tartozó tárgy. »Kegyes czéla rendelt tárgy, oly ingó dolog, mely arra szolgál, hogy az egyház kebelében fennálló intézmények javára fordítsanak, pl. a pelysek tartalma, a templom javára ajándékozott érték tárgyak. »Jótékony czéla rendelt tárgy, az előbbi-től csak abban különbözik, hogy ez nem valamely egyházi intézmény, hanem a tágabb értelemben vett jótékony czéljaira szolgál; pl. a sebesülték részére gyűjtött s ideiglenesen a templomban elhelyezett kötszerek.

Öreg csendőr. A detektiv-testülethez olyanok vétetnek fel, a kik megfelelő értelmiség mellett, a bűnügyi nyomozás terén kiváltak és a hivatalos nyelven kívül, legalább még egy nyelvet beszélnek. Jelentkezni személyesen kell. Fizetésük 1400—1800 kor. és 600 kor. lakbér.

Szállás. I. Lehet. 2. Állami alkalmazottak. Külön tantályomaf nem hallgatnak, hanem csupán gyakorlati kiképezést nyernek. 3. Helyi ismeretek nélkül alig számítat felvételre. A kérvényt a m. kir. állami rendőrség főkapitányának kell ezimezni és szolgálati úton mellékletek nélkül benyújtani.

Lapunk 4. számában közölt képtalány helyes megfejtése:

»A dicsőség útja romokon vezet át.«

Helyesen megfejtették: Groesli Gyula pr. csendőr, cz. örsvezető Gödöllő; Nagy J. örmester és neje, Botos J. és Kovács S. csendőr Oros; Panajott Rész és Emmy Budapest; Varga Sándor csendőr Zenta-Felsőhegy; Balla Lipót csendőr Krassnokvajda; Kelemen Miklós örs., Kovács Ferenc cz. örs. Magyarigen; Kovács örsvezető Riskulicza; Sáfán P. örm. és András S. csendőr Najdás; Szabó I. csendőr Győr; Martonosa A, csendőr Ófutam,

A kisorsolt jutalmat Groesli Gyula cz. örsvezetőnek Gödöllőre elküldöttük.

HIVATALOS RÉSZ.

SZEMÉLYI ÜGYEK.

Legfelsőbb elhatározás.

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1907. évi jan. hó 19-én Bécsben kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a IV. sz. csendőrkerület állományába tartozó:

Nemes Károly járásörmester a bolgár katonai ezüst érdemkereszttel,

Bartos János és

Cselovszky János őrsvezetők, továbbá

Sülle Imre csendőr ez. őrsvezető a bolgár katonai ezüst érdmet,

Simon György és

Tóth András csendőr ez. őrsvezetők a bolgár katonai koronás bronzérmel, végül

Berger Sámuel csendőr ez. őrsvezető a bolgár katonai bronzérmel, elfogadhasák és viselhesék.

Okiratilag megdicsértettek:

a m. kir. honvédelmi miniszter ur részéről:

Németh Dávid és August Sándor járásörmesterek, a közbiztonsági szolgálat terén 21 éven felüli kötelességű, buzgó és eredményes szolgálataikért.

A VI. sz. csendőrkerületi parancsnokság részéről:

Bernschütz József járásörmester, Hipp Antal ez. őrmester, Németh György III. őrsvezető és Pintér Sándor ez. őrsvezető, nagyobb számú jelentkezők gyűjtése által a létszám kiegészítése körül tanusított odaadó és eredményes tevékenységükért.

Varga István I. és Németh Albert járásörmesterek, Nagy Gábor őrsvezető és Takács Jenő csendőr, Németh János és neje szül. Mészori Anna bóröndi lakosok sérelmére, utóbbinak halálával végződött testi sértéssel párosult rablás tettesének nyolcz napig tartó ügyes, fáradságot nem ismerő nyomozással történt kiderítéseért.

Nyilvánosan megdicsértettek:

Varga István I., August Sándor, Németh Gábor II. és Horváth Ferencz I. járásörmesterek, Szabó János I. és Joachimsthal Károly őrmesterek, végül Schranz Pál csendőr ez. őrmester, a VI. sz. csendőrkerületi parancsnokság által, jelentkezők gyűjtésével a létszám kiegészítése körül tanusított odaadó és eredményes tevékenységükért;

Szabó József és Illyés János járásörmesterek a VII. sz. csendőrkerületi parancsnokság által, a II. Rákóczi Ferencz és bujdosó társai hamvainak hazaszállítása és a magyar haza földjébe történt eltemetése alkalmával lefolyt országos ünnepélyen a rend fenntartása körül kifejtett odaadó tevékenységükért.

Előléptettek:

a m. kir. honvédelmi miniszter úrnak január 15-én kelt 720/16. sz. rendelete folytán, február hó 1-vel:

Csiki József és Apáthi Domonkos I., Gábsi Benjámin II., Szigeti József, Dávid Ferencz I., Friedrich Vilmos VII., Juhász Mihály, Mayer Mihály, Csomafái László I., Tallós Sándor II., Pesti Ferencz III., Dehreczeni József VIII. sz. csendőrkerületbeli címzetes őrmester járásörmester jelöltek; továbbá Tulics Kálmán I., Nagy Lajos II. VII., Moldvai Mihály I. és végül Miklós Ferencz VII. sz. csendőrkerületbeli címzetes őrmester, törzsörmester jelöltek, valóságos őrmesterekké.

A kerületi parancsnokságok által, január 26-ával:

Ujlaki Miklós, Szász Imre, Varga József I., Zsigmond András, Szenté János, Pongrácz János, Zatureczki Lajos, Németh Fabián, Ferenczi Péter, Kis Domokos, Patucsek Bertalan, Szabó Antal, Kiss János, Sándor Gábor, Kopacz Dénes, Péter Lőrincz, Törzsök Mihály, Sólyom Ignác, Jánosi Ferencz, Kibédi Sándor, Glariski Ferencz és Gegó Elek I. sz. csendőrkerületbeli őrsvezetők, címzetes őrmesterekké;

Szabó József VI., Abrugán János, Soós János, Lajos Károly, Ferencz Mátyás, Kalapos Pál és Gazdagán László I. sz. csendőrkerületbeli címzetes őrsvezetők, valóságos őrsvezetők.

Az öt évi tényleges szolgálat betöltése után:

Marosi Illés, Balázs József, Tordai Gyula, Király Mihály, Nagy Ferencz, Kiss Imre, Kolintus Miklós, Kós György, Román Miklós, Gál Péter, Tamasszki János, Timár József, Némédi Bálint, Péczeli János, Putaki István, Soós Miklós, Cserb Bertalan, Donka László, Kosztin József, Fülöp József, Egí Ignác, Szilágyi József, Tuzsnay János, Lőrinczi Imre és Balási Lajos IV. sz. csendőrkerületbeli csendőrök, csendőr címzetes őrsvezetők.

Járőrvezetői jelvényvel elláttattak:

Józsa József, Hubert János, Csiszér Károly, Váradai István, Bakó Balázs, Sebesi Gergely, Kohut János, Pernyész András, Kéthelyi Imre, Fülöp Albert, Barabás Dénes, Dezso Bálint, Wacker Antal, Szunyogh László, Nyágyi Péter, Matheisz János, Márton Vince, Szommer Rezső, Gáspár István, Ungvári Ferencz, György Mihály, König Károly, Bálint Ferencz, Simon József II., Andrejka Mihály, Bába Imre, Otáh György, Bajcsi József, Sági János, Négyesi Gyula, Pálhegyi Albert, Sankó József, Dobai Ferencz, Sós János, Megyesi Sándor, Vámos István, Bancsi Ferencz, Papp Mihály, Karsi János, Kusztora Ferencz, Racskó György, Szigeti Lajos, Vancsik János, Görög Mihály, Bagó Imre, Domján Péter, Bartha Albert, Hegyesi Imre, Jandó István, Salamon Vince, Deák Mihály, Boggyó Sándor, Kapás Mátyás, Papp János II., Teleki József, Cloós János, Eke István, Kovács Ferencz, Szelgán János, Kása Gergely és Luka János II. sz. csendőrkerületbeli csendőrök.

Nyugdíjazás.

A m. kir. honvédelmi miniszter úr rendelete folytán megajánlott felülvizsgálat alapján, Szabó István, I., *Bogdán József*, II. és *Nagy András I., III.* sz. csendőrküldetbéli járásörmszterek, mint »rokkant mindenemű népfelkélési szolgálatra is alkalmatlan»-ok, — 1907. február 1-ével az állandó nyugállományba helyezték.

PÁLYÁZATOK.

Egy rendőri állás Temesvár városnál. Fizetés 720 korona. Természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Hat havi próbaszolgálat. Kérvények Temesvár város rendőrfőkapitányi hivatalához 1907. évi február hó 21-ig.

Egy hivatali állás a fumei kir. kormányzó-ságnál. Fizetés 600 korona. Lakpénz 260 kor. Ruhailletmény 100 korona. Magyar, olasz, esetleg horvát és német nyelv szóban és írásban. Franciaul és angolul beszélők előnyben részesülnek. Kérvények a fumei m. kir. kormányzóhoz, 1907. évi február hó 18-ig.

Egy-egy kapusi állás a sepsiszentgyörgyi és a szepesbélai m. kir. dohánygyári igazgatóságnál, áthelyezés esetében más dohánygyári igazgatóságnál. Fizetés 840 korona. Természetbeni lakás. Ruhailletmény 188 kor. Szabályszerű évi fajárándóság. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a m. kir. dohánygyővedéki központi igazgatóságához 1907. évi február hó 28-ig.

Egy-egy hivatali állás a pápai, sepsiszentgyörgyi, szepesbélai és temesvári m. kir. dohánygyári igazgatóságnál; áthelyezés esetében más dohánygyári igazgatóságnál. Fizetés 840 korona. Lakpénz 160—200 korona. Ruhailletmény 84 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a m. kir. dohánygyővedéki központi igazgatóságához 1907. évi február hó 28-ig.

Egy hivatali állás a m. kir. kolozsvári I. sz. csendőrküldetbéli parancsnokságnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Törvényszerű lakpénz vagy természetbeni lakás. Szolgálati pótdíj 168 korona. Természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a m. kir. kolozsvári I. sz. csendőrküldetbéli parancsnokságához 1907. évi február hó 23-ig.

Egy irtóki állás a nagykanizsai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a nagykanizsai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 24-ig.

Egy hivatali állás a gyöngyösi kir. járásbíró-ságnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 180 korona. Ruhailletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Litograf sokszorosító gép kezelésében jártasak előnyben részesülnek. Kérvények az egri kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi március hó 8-ig.

Egy hivatali állás a kassai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 200 korona. Ruhailletmény 100 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Könyvnyomda gép kezelésében való jártasság. Sajátkezűleg írt kérvények a kassai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi március hó 14-ig.

Egy hivatali állás a sztrópkői szolgabírói hivatalnál (Zemplénm.). Fizetés 600 korona. Lakpénz 160 korona. Ruhailletmény 80 kor. Magyar nyelv szóban és írásban. Sajátkezűleg írt kérvények Zemplén vármegye alispánjához 1907. évi február hó 28-ig.

Egy irtóki állás a győri kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 korona, esetleg természetbeni lakás. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a győri kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 18-ig.

Egy irtóki állás a nyitrai kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 420 kor. Magyar nyelv szóban és írásban, német és tót nyelv bírása. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a nyitrai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 16-ig.

Egy hivatali állás a sátoraljaújhegyi kir. törvényszéknél. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 180 korona. Természetbeni ruházat. Magyar nyelv szóban és írásban. Töt nyelv bírása. Kérvények a sátoraljaújhegyi kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 20-ig.

Az oroszvári folyamfelügyelői állás a pozsonyi m. kir. folyammérnöki hivatalnál. Fizetés 800 korona. Lakpénz 100 korona. Irodaatlány 12 korona. Napidíj a kiküldetés minősége szerint 2—4 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Egyszerű fogalmazványok szerkesztéséhez való képesség. Métermérték ismerete. Hajózás- és rajzolásban jártasak előnyben részesülnek. Egy évi próbaidő. Folyamfelügyelői gyakorlati vizsga. Kérvények a pozsonyi m. kir. folyammérnöki hivatalhoz 1907. évi március hó 1-ig.

Egy irtóki állás a gyergyószentmiklósi kir. járásbíró-ságnál. Fizetés pótlékkal 1400 korona. Lakpénz 300 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Négy középiskolai osztály. Telekkönyvi vizsga. Kérvények a csikseredai kir. törvényszék elnökéhez 1907. évi február hó 15-ig.

Egy utmesteri állás a bicsesei járásban (Trencsén vármegye). Fizetés 1400 korona. Törvényszerű lakpénz. Iroda- és utiatlány. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények Trencsén vármegye főispánjához 1907. évi február hó 15-ig.

Egy hivatali állás a keszthelyi kir. adóhivatalnál. Fizetés pótlékkal 600 korona. Lakpénz pótlékkal 180 korona. Ruhailletmény 60 korona. Magyar nyelv szóban és írásban. Kérvények a zalaegerszegi m. kir. pénzügyigazgatóságához 1907. évi február hó 15-ig.